Dziennik Żołnierza APW

Nr 190 (309) M. P. NIEDZIELA 5 LISTOPADA 1944 ROK II

Wydawca: Oddział Kultury i Prasy | Adres Redakcji i Administracji: Polish Forces C.M.F. 58 | Wychodzi 6 razy w tygodniu | WYDANIE POLOWE (B) CENA 2 LIRY

Walki o lotnisko pod Forli

toczą się w dalszym ciągu

Komunikaty 2. Polskiego Korpusu

Z DN. 1.XI.44 GODZ. 10.

Oddzialy 2. Polskiego Korpusu w ciagu dn. 31.X i w nocy z 31.X na 1.XI poczynily dalsze postepy opanowujac kilka dalszych wzgorz i biorac jencow.

Poza tym ozywiona akcja rozpoznawcza i obustronna wymiana ognia artylerii.

Z DN. 2.XI.44 GODZ. 10.

Na froncie 2. Polskiego Korpusu sytuacja bez wiekszych zmian. Oddzialy wlasne na calej szerokosci frontu w kontakcie z nieprzyjacielem prowadzily ozywiona akcje rozpoznawcza.

Obustronna ozywiona dzialalnosc artylerii w dniu 1.XI i slaba podczas nocy z 1 na 2.XI.

Silne opady trwaja bez przerwy.

Z DN. 3.XI.44 GODZ. 10.

Na froncie 2. Polskiego Korpusu sytuacja bez zmian. Oddzialy wlasne prowadzily ozywiona akcje rozpoznawcza w kontakcie z nieprzyjacielem.

Obustronna wymiana ognia artylerii. Opady trwaja w dalszym ciagu.

(Z powodu trudnosci komunikacyjnych nie otrzymalismy komunikatow Korpusu w ciagu kilku dni. Obecnie podajemy lacznie z dzisiejszym i zalegle komunikaty. — Red.)

* * *

NEAPOL, 5.XI (R) Z frontu wloskiego donosza, ze zla pogoda w dalszym ciagu utrudnia dzialalnosc wojsk na calym froncie. Walki o lotnisko pod Forli tocza si ew dalszym ciagu. Miejscowosc Grisignano o 4 km na poludnie od Forli znajduje sie w reku Aliantow.

Lotnictwo alianckie mimo niepomyslnych warunkow atmosferycznych atakowalo obiekty przemyslowe w Niemczech i Austrii oraz linie komunikacyjne w dolinie Padu, w Jugoslawii i Albanii.

Hiszpania uznała rząd gen. de Gaulle'a

MADRYT, 5.XI (UNN) Wedlug doniesien brytyjskiej agencji prasowej, rzad hiszpanski uznal formalnie Tymczasowy Rzad Francuski gen. de Gaulle'a.

Depesza dodaje, ze chwilowo hiszpanskim ambasadorem w Paryzu zostanie byly minister Benito Sangrocina do chwili, w ktorej obejmie on funkcje ambasadora w Rzymie. Obecny burmistrz Barcelony Mateo obejmie na stale stanowisko ambasadora w Paryzu.

NAJGŁĘBSZY SENS TEJ WALKI...

M. p., 5 listopada.

(-el) Swoja powojenna kariere, ktora doprowadzila go do szczytu wladzy, zaczal zdemobilizowany „frajter" armii niemieckiej Adolf Hitler jako p o l i t y c z n y a g e n t R e i c h s w e h r y. Z ramienia Wielkiego Sztabu Generalnego armii niemieckiej (ktory pomimo kleski 1918 r. i nakazanego przez Aliantow rozbrojenia Rzeszy nadal istnial i dzialal) przemawial Hitler na setkach zebran budzac ducha oporu i odwetu. Takich agentow miala Reichswehra tysiace na calym terenie Niemiec. Wielu z nich otrzymalo funkcje organizowania bojowek i dokonywania sabotazow na terenach zajetych czasowo przez Aliantow. Ta organizacja podziemna, jednolicie kierowana, nosila nazwe C z a r n e j R e i c h s w e h r y.

Rozstrzygajaca rola czynnika wojskowego w zyciu Niemiec nie byla ani nowa ani przypadkowa. Od czasow Fryderyka kosccem organizacji panstwowej Prus bylo wojsko, a jedyna instytucja stala, ktora przez caly wiek XIX i XX przetrwala wszystkie kryzysy i zmiany ustrojowe byl tzw. Wielki Sztab Generalny Niemiec. Jezeli sie mowi o Niemczech jako panstwie militarystycznym to wlasnie dlatego, ze czynnik wojskowy byl j e d y n y m s t a l y m c z y n n i k i e m w zyciu publicznym Niemiec. Przez dluzszy czas wydawalo sie, ze Hitler przejdzie do historii Niemiec jako doskonale i posluszne narzedzie tego wlasnie tradycyjnego osrodka polityki prusko - niemieckiej. Tymczasem stalo sie inaczej.

Brunatny dyktator widzac ze przegrywa wojne — lamie obecnie wszystkie mozliwe osrodki oporu. Przede wszystkim likwiduje w sposob bezwzgledny „gore" wojska. Pisalismy juz o tym kilkakrotnie zwlaszcza po 20 lipca, tj. po nieudanym woj skowym zamachu stanu, na ktory Hitler odpowiedzial masowym mordowaniem generalow i innych wyzszych oficerow.

Dalszy przebieg wydarzen dowodzi, ze Hitler nie ustaje w tej swojej akcji. Wczorajsze depesze doniosly o w p r o w a d z e n i u d o a r m i i n i e m i e c k i e j „p o l i t r u k o w", ktorzy maja prawo aresztowania i oddawania pod sad czlonkow niemieckich sil zbrojnych bez pytania o opinie wyzszych oficerow. Jest to oczywiste zlamanie kregoslupa armii niemieckiej. Hitler chce, jak widac, bardzo gruntownie unieszkodliwic „konkurentow", ktorzy by po jego upadku mogli objac wladze.

Ale wprowadzenie politrukow ma rowniez i inne znaczenie. Hitler jest w tej chwili w trakcie przetrwarzania regularnej armii niemieckiej w przyszla p a r t y j n a a r m i e p o d z i e m n a, ktora ma na wielka skale prowadzic to, co Reichswehra robila na znacznie mniejsza skale po ubieglej wojnie.

Trzeba, aby wszyscy ktorzy wspoldzialac beda w likwidowaniu obecnej wojny, wiedzieli dobrze, ze zakonczenie dzialan wojennych z Niemcami Hitlera nie bedzie bynajmniej koncem walki, ale rozpoczeciem jej nowej fazy. Hitler rozbija uswiecone tradycja instytucje panstwa niemieckiego aby z pod ziemi roz poczac przygotowania do trzeciej wojny swiatowej.

Gen. Bór-Komorowski jest podobno ranny

LONDYN, 5.XI (PAT) Jak podaje korespondent PAT-a z Genewy, w towarzystwie Naczelnego Wodza gen. Bora-Komorowskiego w obozie w Landwasser pod Norymberga przebywaja miedzy innymi kpt. Stanislaw Jankowski, kpt. Zbigniew Polubinski, por. Ludwik Hermel, ppor. Jan Wojtowicz oraz kaprale Zygmunt Skrobanski i Czeslaw Wagner. Wszyscy oni zostali wzieci do niewoli w chwili kapitulacji Warszawy. Wiekszosc odniosla rany — ranny jest podobno i Naczelny Wodz — zadnemu jednak z nich nie zagraza niebezpieczenstwo.

Gen. Paget został odznaczony Polonia Restituta

LONDYN, 5.XI (R) Prezydent R. P. nadal order Polonia Restituta generalowi brytyjskiemu Bernardowi Paget za zaslugi zwiazane z organizacja Polskich Sil Zbrojnych na Wschodzie.

Gen. Montgomery został odznaczony krzyżem Virtuti Militari

LONDYN, 5.XI (R) Byly dowodca 8. armii marsz. Bernard Montgomery odznaczony zostal srebrnym krzyzem Virtuti Militari.

Marszalek Montgomery przeslal na rece gen. Kukiela list, w ktorym dziekujac za wysokie odznaczenie zlozyl wyrazy uznania bijacej sie pod jego rozkazami polskiej Dywizji Pancernej.

Gen. Leese objął dowództwo 11. grupy w Birmie

LONDYN, 5.XI (R) Podano do wiadomosci, ze dotychczasowy dowodca 8. armii we Wloszech gen. Oliver Leese przeniesiony zostal na front w Azji wschodniej, gdzie objal dowodztwo 11. grupy w Birmie. Nastepca gen. Leese we Wloszech zostal dotychczasowy dowodca 10. korpusu gen. MacReery.

Polskie oddziały pancerne przeszły rzekę Mark

Bitwa o otwarcie portu w Antwerpii dobiega końca

LONDYN, 5.XI (R) Z frontu w Europie zachodniej donosza, ze oddzialy brytyjskie na wyspie Walcheren opanowaly w calosci miasto Vlissingen, ktore go dowodca dostal sie do niewoli. Zdobyto tez miasto Domburg na polnocnym skraju wyspy. Cale wybrzeze pomiedzy Vlissingen na poludnie i Domburg na polnocy opanowane zostalo przez Sojusznikow. Obie grupy wojsk, ktore ladowaly na poludniu i na zachodzie, obecnie polaczyly sie z soba. Jednoczesnie wojska kanadyjskie rozszerzyly swoj przyczolek we wschodniej czesci wyspy — po nadto Alianci dokonali nowych ladowan w tym rejonie.

Przez zajecie wysp polnocny Beveland i Tholen w ujsciu rz. Skaldy uwolnienie dostepu morskiego do portu w Antwerpii zostalo prawie calkowicie zakonczone. W calej prowincji holenderskiej Zeeland jedynie wyspa Schouwen pozostaje jeszcze w reku niemieckim.

W glebi Holandii wojska sojusznicze zakonczyly wlasciwie swe dzialania na poludnie od Skaldy, gdzie wzieto 12 tys. jencow. Opor nieprzyjaciela ustal zupelnie.

Na polnoc od Roosendaal utworzono dwa nowe przyczolki na rzece Mark. Dalej na wschod polskie oddzialy pancerne przekroczyly rzeke w innym punkcie.

Jak donosi komunikat gen. Eisenhowera, przyczolki utworzone na Mark sa obecnie przed miotem atakow niemieckich. — Na polnoc od Oudenbosch przyczolek zostal rozszerzony i rozciagniety az do Oosterhout. Na polnocny wschod od Hertogenbosch i na polnoc od Poludniowego kanalu Wilhelma poczyniono pewne postepy.

We wschodniej czesci Holandii wojska sojusznicze przekroczyly kanal Polnocny (Noord Canal) i wyparly Niemcow do rzeki Mozy na odcinku miedzy Venlo a Roermund.

Wojska 1. armii amerykanskiej rozwijaja nadal swe natarcie na poludniowy wschod od Akwizgranu. Po zajeciu Vossenack Amerykanie zdobyli miejscowosc Schmidt, przecinajac w ten sposob droge laczaca m. Monschau z Kolonia. Patrole amerykanskie stoja w odleglosci 1 km od rzeki Ruhr i o 13 km od miasta Dueren. Najblizszym celem jest Kolonia odlegla o 40 km.

We wschodniej czesci Francji oddzialy 3. armii amerykanskiej posuwajace sie z Baccara w kierunku poludniowo-wschodnim zdobyly Raon l'Etape.

Lotnictwo sojusznicze wspoldzialalo z wojskami ladowymi atakujac niemieckie kolumny i linie komunikacyjne w Holandii oraz w Zaglebiu Ruhry. Po miedzy Renem a Moza bombardowano stanowiska niemieckie.

1. armia amerykańska wzięła najwięcej jeńców

LONDYN, 5.XI (R) Dowodztwo wojsk sojuszniczych na froncie zachodnim podalo do wiadomosci, ze wsrod 637.544 jencow niemieckich wzietych od chwili wyladowania sil sojuszniczych w polnocnej Francji — blisko 200 tys. wzietych zostalo przez 1. armie amerykanska, 92 tys. przez 3. armie amerykanska, po 50 tys. przez 7. i 9. armie amerykanska, po 83 tys. przez 1. armie kanadyjska i 2. brytyjska. Wojska francuskie wzielY ponad 20 tys. Niemcow do niewoli.

Na ulicy Lalezar rabują sklepy...

M. p., w listopadzie.

Prawie rok temu w Teheranie na ulicy Lalezar tlum perskich ulicznikow napadl na sklepy, wybijal wystawy, rabowal... Zandarmeria brytyjska starala sie rozproszyc demonstrantow. Lecz masy zrewoltowane okazaly sie liczne i uzbrojone. Rzad Wielkiej Brytanii ostrzegl rzad Iranu, ze jesli sytuacja nie zostanie opanowana, do stolicy Persji wkroczy wojsko Aliantow. Oddzialy brytyjskie staly w pogotowiu u wrot Teheranu. Jednoczesnie na ulicach miasta pojawily sie wojskowe wozy sowieckie, ktore rozdawaly bezplatnie chleb manifestujacej ludnosci. Bylo rzecza jasna kto popiera rewolte i kto nia kieruje... Rzad perski ze swej strony wprowadzil do stolicy oddzialy wlasne. Stare czolgi typu 1921 r. „made in Germany" otworzyly ogien do manifestantow. Byly ofiary w ludziach. Ogloszono stan wyjatkowy. Do poznej nocy slychac bylo strzaly.

Dzienniki perskie przestaly sie ukazywac. Owczesny premier zdobyl sie na energie i odebral debit calej prasie. W wiezieniu znalazl sie najwiekszy wydawca teheranski Massudi, redaktor wplywowego pisma „Journal de Teheran". Za kulisami ulicznych zamieszek toczyla sie wielka gra. Gra o wplywy. Konflikt zostal jednak wowczas zazegnany. Przedstawiciele rzadow Stanow Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii wzieli na siebie ciezar dostawy zboza dla ludnosci. Powstal nowy rzad perski. Sprawa ucichla. Ambasada sowiecka teraz nie brala udzialu w organizowaniu pomocy – ograniczala sie do sprzedazy papieru (ktorego taki brak odczuwano w Rosji) po cenie 10-cio krotnie nizszej od rynkowej. Perscy wydawcy kupowali rosyjski papier, korzystajac z przydzialu ambasady sowieckiej w Teheranie. Wzamian za to szpalty gazet „El Tellhat", „Journal" zapelnily sie komunikatami Tassa. Bylo rzecza zrozumiala, ze Moskwa opanowuje opinie.

Po konferencji teheranskiej prasa perska byla pro-aliancka. Na lamach dziennikow iranskich ukazywaly sie artykuly, pelne nadziei na przyszlosc i przepojone wdziecznoscia dla wielkich sojusznikow. Persja otrzymywala gwarancje niepodleglosci. A. pod tym aktem, uznajacym suwerennosc Iranu kladl przeciez swoj podpis rowniez i Stalin. Panowala przykladna harmonia i obiecujaca zgoda.

W ciagu ostatniego roku zmienilo sie jednak wiele. Otworzony zostal drugi front, wojska brytyjskie i amerykanskie uwolnily Francje, wkroczyly na teren Rzeszy, armia zas rosyjska zajela czesc Polski, Rumunie, czesc Jugoslawii, Wegier i panstwa baltyckie.

Alianci zblizyli sie ku zwyciestwu lecz... oddalili sie od wspolnie wytyczonej drogi. Staje sie to coraz bardziej jasne mimo, ze Churchill dopiero co po powrocie z Moskwy stwierdzil, ze nigdy przyjazn brytyjsko – sowiecka nie byla bardziej mocna. Fakty jednak przeczyly temu coraz wyrazniej. Nabrzmiewal konflikt na Balkanach otwarta pozostala jak wrzod ropiejacy sprawa Polski, a teraz znow w Teheranie wybuchla rewolta...

Radio moskiewskie pragnie nadac manifestacjom w stolicy Iranu jaknajwiekszego rozglosu. Mowi sie o demonstracjach 20 tysiecznego tlumu przeciwko rzadowi. Mowi sie o niezadowoleniu mas. Ale trudno zapomniec, ze zamieszki teheranskie poprzedzaly namowy posla sowieckiego „zacisnienia wezlow" przyjazni sowiecko - perskiej. T y m n i e z a w o d n y m l e p i w e m, t y m c e m e n t e m, k t o r y m i a l s k u t e c z n i e z j e d n o c z y c o b a s a s i a d u j a c e k r a j e m i a l a b y c... n a f t a. Posel sowiecki zapewne przypomnial, ze stosunki miedzy Rosja a Persja byly zawsze bliskie, lecz ze Anglia i Ameryka staraja sie rzucic kosc niezgody – tak zreszta twierdza oficjalne pisma sowieckie. Moskiewski ambasador zwrocic musial uwage, ze Wielka Brytania ma swoje „Anglo - Iran Oil Company", Stany Zjednoczone niedawno inwestowaly 100 milionow dolarow w „American - Iran Oil Company" na podstawie swiezo zawartych umow, dlaczegozby Moskwa nie miala okazac zainteresowania i swej „przyjazni" szachowi i jego nafcie?

Zreszta polityka ta wobec Persji ma swa dluzsza tradycje. Natychmiast po zakonczeniu poprzedniej wojny swiatowej, Moskwa poczynila pewne gesty wobec rzadu teheranskiego. Zrzekla sie sum, naleznych rzadowi carskiemu, oglosila niewaznosc traktatu z roku 1902, ktory dzielil Persje na dwie sfery wplywow brytyjska i rosyjska. Polityka sowiecka ma swoista taktyke i swoiste poglady na sojusze. Uznano wiedocznie w Moskwie, ze czas na probe rozgrywki jest odpowiedni. Role tu oprocz celow politycznych odgrywa naftowe bogactwo Persji.

W roku 1940 Iran produkowal 10.500.000 ton nafty. Dzis produkcja ta niewatpliwie wzrosla. Nafta iranska ma dla Aliantow znaczenie decydujace. Nie od dzisiaj zreszta. To przeciez juz w czasie poprzedniej wojny europejskiej „stary tygrys" Clemenceau pisal w tonie groznym do Waszyngtonu: „Jezeli Alianci nie maja przegrac wojny nalezy pamietac o tym, ze armia francuska pozostaje bez materialow pednych, bez benzyny, ktora jest krwia bitew, gdyz nafta wygrywa sie wojny".

Od roku 1917 zmienilo sie o tyle, ze bez nafty nie mozna nie tylko wojny wygrac, ale trudno nawet wojne prowadzic.

Rosja wie o tym dobrze. Moskwa zdaje sobie sprawe, ze Wielka Brytania nie ma swego Kaukazu i ze zamach na pola naftowe Iranu jest powiekszeniem rozdzwiekow miedzyalianckich o jeszcze jeden konflikt. A jednak ulicami Ferdossi, Szach Reza i Lalezar przelewaja sie manifestujace mety spoleczne. Wolaja o chleb i prace. W ambasadzie sowieckiej posel moskiewski naciska premiera Iranu i w imie „przyjazni" domaga sie koncesji. Domaga sie udzialu w owych 11 milionach ton nafty rocznie.

Jak skoncza sie demonstracje teheranskie? Pod stolica Iranu staly zawsze dywizje amerykanskie i brytyjskie. Czy otrzymaja, jak rok temu, rozkaz marszu na Teheran?

JOZEF FR.

Odpowiedzi Redakcji

Por. Jan Z-ski (C.M.F. 587) - Odeslalismy redaktorowi „Lazika".

Piotr M-icz (CMF 346) - Sprawa korespondencji na terenie Wloch normowana jest przepisami poczty polowej. Przepisow tych nie mozemy zmienic. W sprawie zaprowiantowania wydane zostaly zarzadzenia kwatermistrzostwa, ktore nie podlegaja krytyce.

Kpt. P. Felicjan - Nie mozemy zgodzic sie z pogladami Panskimi w sprawie zamieszcza nia reportazy. „Dziennik Zolnierza" odzwierciedlac pragnie zycie wojska i dlatego umieszczanie sprawozdan z zycia oddzialow, chocby nie odpowiadaly one wymogom literackim, ma swoje uzasadnienie. Sadzimy, ze zolnierz pragnie znalezc na lamach swego pisma material poswiecony sprawom z jego najblizszego otoczenia. Tematy, ktore proponuje Pan trudno poruszac w chwili, gdy istnieja inne zagadnienia bardziej zasadnicze i bardziej palace. Nie mozna porownywac naszej sytuacji z polozeniem zolnierza brytyjskiego. Roznice sa wyrazne. Anglicy sa w swej Ojczyznie, my zas jeszcze na obczyznie. Sprawy zwiazane z planowaniem i organizacja zycia powojennego w Polsce sa niewatpliwie doniosle wagi, lecz wydaje nam sie, ze bedzie jeszcze dosyc czasu na to, aby je poruszac. Pozatym takich zagadnien jak np. unikniecia bezrobocia nie rozwiazuje sie droga ankiet ani dyskusji w pismie wojskowym. Przypuszczamy, ze odpowiednie instytucje i komorki rzadu polskiego posiadaja opracowany juz materjal.

Rzutowanie pewnych projekcow ich krytyka moze miec miejsce w ramach obrad parlamentu. Bedziemy sie starali odpowiedni material uzyskac i tematy przez Pana wspomniane - poruszac.

Żołnierze brytyjscy spieszą z pomocą ludności Warszawy

Kwatera Prasowa 2 Korpusu donosi:

Mamy do zanotowania szczery, spontaniczny odruch zolnierzy brytyjskich, ktorzy w obliczu tragedii stolicy Polski, spiesza z pomoca bohaterskiej ludnosci Warszawy.

Oto brygadier Fullbrook - Leggatt — dowodca jednego z okregow wojskowych we Wloszech — oswobodzonego niedawno przez oddzialy polskie, przeslal do 2 Korpusu sume 40.000 lirow wloskich — jako dar od zolnierzy brytyjskich wszystkich stopni wspomnianego okregu dla ludnosci Warszawy.

D-ca Korpusu gen. Wladyslaw Anders w pismie swoim do brygadiera brytyjskiego podziekowal serdecznie za dar, podkreslajac m.i. jak drogie sa sercu zolnierza polskiego tego rodzaju objawy przyjazni i brytyjsko-polskiego braterstwa broni oraz zrozumienie dla bezprzykladnej tragedii, jaka przezywa ludnosc bohaterskiej stolicy Polski.

Na Warszawę i ofiary - Pruszkowa

W dniu imienin mjr inz. Tadeusza P. podkomendni Kwatery Glownej 2 Korpusu i Baonu Sztabowego zlozyli do jego dyspozycji zamiast upominku: oficerowie sume 13.100 lirow, podoficerowie sume 29.300.

Obie sumy solenizant zadecydowal przekazac na pomoc umeczonej Warszawie i ofiarom Pruszkowa.

* * *

Na pomoc dla Polakow w Kraju bezimiennie z C. M. F. 472, lirow 800.

Wilno — miasto, które nigdy nie poddało się okupantom

Londyn, w listopadzie.

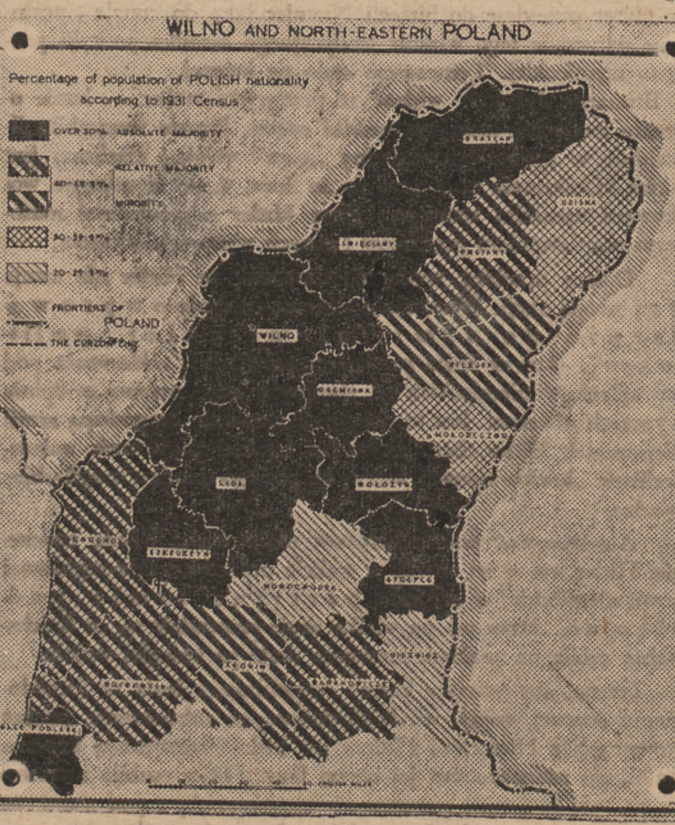
Wszystko jedno do jakiego okresu historii siegniemy, widzimy Wilno zwiazane z Polska, walczace o polaczenie z Polska – zawsze widzimy je miastem polskim.

Po upadku Polski Wilno bylo jednym z tych miast, ktore doswiadczalo najbolesniej antypolskiej i rusyfikatorskiej polityki Moskwy. Rozumiejac, ze Wilno jest jednym z najwazniejszych bastionow kultury polskiej, Rosjanie pracowali z cala energia nad rozladowaniem polskosci, tak niebezpiecznej dla imperialistycznych planow carskich.

Wilno nigdy nie zalamalo sie pod poteznymi ciosami rosyjskimi. Pomimo wielkich przesladowan okupantow, polskie zycie kulturalne Wilna rozwijalo sie w niebywalej bujnosci, a owczesni historycy stwierdzaja, ze poziomem duchowym Wilno stalo wyzej niz nawet Warszawa. Nie bez slusznosci nazywano je „Florencja polska", skad kwitnaca nauka i sztuka wywierala wplyw na inne osrodki kulturalne podbitej Polski.

Od 1793 roku, tj. od wkroczenia wojsk rosyjskich do Wilna, miasto nie jeden raz probuje rozpetac lancuchy niewoli. Od powstania pod wodza plk. Jakuba Jasinskiego w 1794, do buntu gen. Lucjana Zeligowskiego w 1920, ciagnie sie nieustanna daznosc Wilna do wyzwolenia i wspolzycia w ramach jednego organizmu panstwowego – Polski. Polskosc Wilna na wet w najczarniejszych chwilach tyranii okupacyjnej opiera sie na dwu filarach: na niezniszczalnych polskich wartosciach kulturalnych i – nanieustajacym duchu walki.

W Wilnie pod niemiecka okupacja pracowaly podziemne organizacje, wychodzily tajne pisma, a salwy karabinowe zolnierzy Armii Krajowej uswiadamialy okupantow, ze Wilno nie pogodzilo sie ze swym losem, ze w Wilnie jest Polska. Nie jest to dla tego miasta zadna nowoscia: podziemna walka z okupacja ma tu stara tradycje. Przypomnijmy chocby slynne tajne zwiazki wilenskie — Filomatow i Filaretow, ktore odegraly wielka role w podsycaniu namietnosci bojowych przed rokiem 1823 i ktore w pewnym sensie przygotowywaly Wilno do zrywu powstanczego w 1831 roku. Slynna piesn „Za Niemen hen, precz..." zrodzila sie przeciez w Wilnie, gdy

Wilno i polnocno - wschodnia Polska.

WIARA I WALKA

Tygodniowy Dział Religijny pod kier. Duszpasterstwa Wojskowego APW

Nr 36

Radość doskonała

(Z Kwiatków św. Franciszka)

Kiedy swiety Franciszek szedl raz pora zimowa z bratem Leonem z Perudzji do swietej Panny Marji Anielskiej, a ogromne zimno dokuczalo im wielce, zawolal na brata Leona, ktory szedl przodem i rzekl: „Bracie Leonie, chocby Bracia Mniejsi dawali wszedzie wielkie przyklady swietosci i zbudowania, mimo to zapisz i zapamietaj sobie pilnie, ze nie to jest jeszcze radosc doskonala". Kiedy swiety Franciszek uszedl nieco drogi, zawolal nan po raz wtory: „O bracie Leonie, chocby brat Mniejszy wracal wzrok slepym i chromych czynil prostymi, wypedzal czarty, wracal sluch gluchym i chod bezwladnym, mowe niemym i – co wieksza jest rzecza–wskrzeszal takich, co byli martwi przez dni cztery, zapisz sobie, ze nie to jest radosc doskonala". I uszedlszy nieco, krzyknal znow glosno: „O bracie Leonie, gdyby brat Mniejszy znal wszystkie jezyki i wszystkie nauki i wszystkie pisma tak, ze umialby prorokowac i odslaniac nietylko rzeczy przyszle, lecz takze tajemnice sumien i dusz, zapisz, ze nie to jest radosc doskonala". Uszedlszy nieco dalej, zawolal swiety Franciszek jeszcze glosniej: „O bracie Leonie, owieczko boza, chocby Brat Mniejszy mowil jezykiem aniolow i znal koleje gwiazd i moce ziol i chocby mu objawily sie wszystkie skarby ziemi i chocby poznal wlasciwosci ptakow i ryb i zwierzat wszystkich i ludzi i drzew i skal i korzeni i wod, zapisz, ze nie to jest radosc doskonala". I uszedlszy jeszcze nieco, zawolal swiety Franciszek glosno: „O bracie Leonie, chocby Brat Mniejszy umial tak dobrze kazac, ze nawrocilby wszystkich niewiernych na wiare Chrystusowa, zapisz, ze nie to jest jeszcze radosc doskonala". I kiedy mowiac tak uszedl ze dwie mile, brat Leon z wielkim zadziwem zapytal: „Ojcze, blagam cie na milosc boska, powiedz mi, co jest radosc doskonala?" A swiety Franciszek tak rzecze: „Kiedy staniemy u Panny Marji Anielskiej, deszczem zmoczeni, zlodowaciali od zimna, blotem ochlapani i zgnebieni glodem i zapukamy do bramy klasztoru, a odzwierny wyjdzie gniewny i rzeknie: „Coscie za jedni?", a on powie: „Klamiecie, wyscie raczej dwaj lotrzykowie, ktorzy wlocza sie swiat oszukujac, i okradacie biednych z jalmuzny, precz stad", i nie otworzy nam i kaze stac na sniegu i deszczu zziebnietym i glodnym, az do nocy; wowczas, jesli takie obelgi i taka srogosc i taka odprawe zniesiemy cierpliwie, bez oburzenia i szemrania, i pomyslimy z pokora i miloscia, ze odzwierny ten zna nas dobrze, lecz Bog przeciw nam mowic mu kaze, o bracie Leonie, zapisz, ze to jest radosc doskonala. I jesli dalej pukac bedziemy, a on wyjdzie wzburzony i jak nieponiow natretnych wypedzi nas lzac i policzkujac i powie: „Ruszajcie stad, opryszki nikczemne, idzcie do szpitala, bowiem nie dostaniesie tu jedzenia ani noclegu", jesli zniesiemy to cierpliwie i pogodnie z miloscia, o bracie Leonie, zapisz, ze to jest radosc doskonala. I jesli mimo to, ucisnieni glodem i zimnem i noca, dalej pukac bedziemy i wolac i prosic, placzac rzewnie, by dla milosci Boga otwarli nam chociaz i wpuscili nas do sieni, a ow, jeszcze wscieklejszy, powie: „A to bezwstydne hultaje: dam ja im, jak na to zasluguja", i wyjdzie z kijem sekatym, chwyci nas za kaptur i cisnie o ziemie i wytarza w sniegu i bedzie bil raz po raz tym kijem, — jesli to wszystko zniesiemy pogodnie, myslac o mekach Chrystusa blogoslawionego, ktore winnismy scierpiec dla milosci jego, o bracie Leonie, zapisz, ze to jest radosc doskonala. Przeto sluchaj konca, bracie Leonie, ponad wszystkiemi laski i dary Ducha swietego, ktorych Chrystus udziela przyjaciolom swoim, jest pokonanie samego siebie i chetne dla milosci Chrystusa znoszenie mak, krzywd, obelg i udreczen. Z zadnych bowiem innych darow bozych nie mozem sie chlubic, gdyz nie sa nasze, jeno boze. Przeto mowi Apostol: „Coz masz, co nie pochodzi od Boga a jesli od niego pochodzi, przecz sie tem chlubisz, jakby pochodzilo od ciebie?" Lecz krzyzem udreki i utrapienia mozem sie chlubic; nasz bowiem jest. I przeto mowi Apostol: „Bede sie chlubil jedynie krzyzem Pana naszego, Jezusa Chrystusa".

Kogo papież przyjmuje?

Wszyscy, ktorzy byli na audiencjach specjalnych dla wojkowych, zastanawiali sie w czasie czekania, kogo Ojciec sw. w tym czasie przyjmuje. Odbywaja sie mianowicie przed publicznymi audiencje prywatne, do ktorych dostep maja zwykle tylko najwyzsi dygnitarze koscielni i swieccy, a wiec kardynalowie, biskupi, kierownicy biur watykanskich, generalowie zakonow, ambasadorowie, ministrowie, wysocy wojskowi i t. p. Tak n.p. w dniu 4 pazdziernika przyjal Papiez nastepujace osoby: ks. arcyb. Spellmana, ordynariusza Nowego Yorku i biskupa polowego wojsk amerykanskich; dr Odegarda, podsekretarza stanu amerykanskiego z dwoma wysokimi urzednikami; gen. Couteulx de Caumont, francuskiego komendanta garnizonu w Rzymie i ks. Cordeschi, szefa duszpasterstwa z grupa kapelanow wojsk wloskich. 6 pazdziernika byli u Ojca sw. p. Myron C. Taylor, ambasador Prezydenta St. Zj.A.P. ks. bp. Bagnoli; gen. Enrico Gaspar Ditra, brazylijski minister wojny. oraz kilku wojskowych, w tym nasz mjr Smodlibowski.

W dniu 10 ub. m. przyjal Ojciec sw. na prywatnej audiencji dr Ostrowskiego prezydenta miasta Lwowa.

Gestapo masowo rozstrzeliwało Polaków...

Zamazana krzyżówka bloku „C"

(Od wlasnego korespondenta „Dziennika Zolnierza")

Ateny, w listopadzie.

Gestapo masowo rozstrzeliwalo Polakow wcielonych do armii niemieckiej, ktorzy w ostatnich miesiacach przed ewakuacja Grecji usilowali zdezerterowac i ukryc sie w gorach do chwili przybycia wojsk brytyjskich. Na polecenie szefa Gestapo w Atenach – Simona wszystkich podejrzanych aresztowano. Poczatkowo umieszczono ich w obozie koncentracyjnym w Haidari pod Atenami.

Polacy skoncentrowani byli w trzech blokach oznaczonych literemi „C" „D" „E". Nastepnie byli partiami przewiezieni do dzielnicy Aten Kasseriani, gdzie rozstrzeliwano ich masowo z karabinow maszynowych. Fakty te podane mi przez oficjalne czynniki greckie zostaly przezemnie sprawdzone. Udalem sie do wiezienia Gestapo przy ulicy Sekeri, do obozu koncentracyjnego w Haidari i na cmentarz nr. 3, gdzie pochowane sa ofiary terroru niemieckiego. W wiezieniu Sekeri wpadlem na slad polski, pani Vatikiotis, ktora przed wojna wyszla za maz za dyplomate greckiego. Pani Romana Vatikiotis zostala aresztowana przez Gestapo, poniewaz jej matka byla pochodzenia zydowskiego. W koszu od papieru wsrod na wpol spalonych dokumentow znalazlem nastepujacy list, ktory cytuje doslownie: Verteilung der Mischlinge. Nach Angabe der Dienststelle befinden sich zur Zeit Lager folgende Mischlinge". (Rozdzial mieszancow. Wedlug podania urzedu miejscowego znajduja sie czasowo w obozie nastepujacy mieszancy). Tu nastepuja rozne nazwiska. Pani Vatikiotis znajduje sie na siodmym miejscu z nastepujaca uwaga: Frau im Haftleger der Griechinen". (Kobieta w obozie przytrzymania Greczynek). Dokument ten podpisany jest przez Untersturmfuehrera, ktorego podpis jest jednak nieczytelny.

W obozie koncentracyjnym w Haidari w bloku litera „C" znalazlem na scianie zamazana krzyzowke. Moglem na niej odczytac dwa slowa, jedno pionowe „Wierzbowa" i poziome od litery w – warcaby. Byl to jedyny slad swiadczacy, ze w bloku tym byli wiezieni Polacy.

Na cmentarzu nr 3 obok grobow tych Grekow, ktorzy zostali rozstrzelani przez Niemcow, obok masowych grobow tych ktorzy zgineli smiercia glodowa w zimie 1941 roku znajduje sie kilka alei, na ktorych pochowani sa zolnierze niemieccy. Aleje ciagna sie na przestrzeni przeszlo kilometra. Dorywczo przegladajac groby znalazlem kilkanascie nazwisk czysto polskich jak: Stanislaw Brzoskowski, Aliozy Czyszczan. Polskie groby znajduja sie obok siebie, a napisy swiadcza, ze zgineli tego samego dnia. Trudno stanowczo twierdzic, ze tam wlasnie pochowani sa zolnierze polscy, ktorzy chcieli zdezerterowac z armii niemieckiej. Grecy, zarzadzajacy cmentarzem twierdza, ze Niemcy chowali tam rowniez rozstrzelanych dezerterow. Zastanawia fakt, ze Polacy pochowani tam, umierali tego samego dnia. Nastepnie wszystkie groby pochodza z miesiaca maja, czerwca, lipca tego roku. W tym okresie walki w Grecji mialy charakter czysto partyzancki i nie staczano bitew, w ktorych ginelo kilkudziesieciu ludzi. Nie wydaje sie rowniez, ze mogli byc to ranni przywiezieni z innych frontow, ktorzy umarli w szpitalach w Atenach. W swoim czasie Niemcy ewakuowali rannych z Libii i Afryki. Na tym samym cmentarzu pochowany jest general niemiecki ktory usilowal zdezerterowac z Peloponezu i ktory na kilka godzin przed ucieczka zostal przez Gestapo przylapany i rozstrzelany z calym otoczeniem.

Nie wszyscy jednak Polacy, ktorzy usilowali zdezerterowac zostali zlapani i rozstrzelani, wielu zbieglo z Grecji na zwinnych kaikach (zaglowce greckie) i w tej chwili nosi mundur polski. Jesli im sie udalo jesli znalezli droge do wolnosci, olbrzymia w tym zasluga staruszki 60 letniej Polki, pani Zofii, ktora ma jedna z najbardziej wzruszajacych i przejmujacych kart w historii tej wojny.

ZDZISLAW BAU

---

mlodziez wilenska na wiesc o powstaniu listopadowym tlumnie uciekla za Niemen, aby w szeregach wojsk powstanczych walczyc o oswobodzenie Polski i Wilna.

Stlumienie ruchu powstanczego w Wilnie i podjecie przez Rosjan oblednego teroru w stosunku do Polakow wywolalo duzy wplyw na pozniejsze ogolne zycie miasta. Ale mimo to, zwyciezyla wielkosc ducha polskiego. Ruch naukowy, artystyczny i polityczny zeszedl do podziemi, powstal slynny konspiracyjny „Zwiazek Ludu Polskiego" a do historii miasta weszly nazwiska przywodcow ruchu wyzwolenczego: Szymona Konarskiego – rozstrzelanego w 1839, Hofmeistra i Reniera -- straconych w 1848, braci Dalewskich i wielu innych.

Wilno prowadzi nieustanna, podziemna walke o wolnosc i polskosc i moze najzywiej z posrod wszystkich miast polskich reaguje na objawiajace sie gdziekolwiek proby powazniejszych akcyj niepodleglosciowych. Podobnie jak w powstaniu listopadowym, rowniez i w powstaniu styczniowym Wilno podnosi wysoko sztandar walki. Ludwik Narbutt i Zygmunt Sierakowski znow zmierzaja sie z potega moskiewska, budzac uspione nieco Wilno do nowej, krwawej walki. Ale jeszcze raz - jest to tylko drogo okupiony manifest niepokonanego ducha polskosci Wilna. Dalsze lata rozpoczynaja sie pod znakiem rzadow slawetnego „Wieszatiela" Murawiewa, a Plac Lukiski z jego szubienicami staje sie symbolem meczenstwa Wilna i tyranii wladcow moskiewskich.

Po dlugich, ponurych latach, przychodzi Wielka Wojna. Na czele walczacej Polski stoi od pewnego czasu najdumniejszy i prawdziwy syn ziemi wilenskiej Jozef Pilsudski. Lud wilenski wierzy w Ziuka i cierpliwie czeka rozstrzygajacych dni. Przychodza nowe, ciezkie proby, ktore ciagle jednak okazuja, ze w Wilnie jest tylko Polska i nic wiecej. Do Wilna wchodza Niemcy. Miasto zamienione zostaje na stolice zalozonego przez nich panstwa litewskiego. Rok 1918 - Wilno staje do walki. Na Zachod odchodza Niemcy - ze Wschodu ida bolszewicy. Znow beznadziejna walka Wilna z Rosjanami, znow czarne dni przemocy.

Wreszcie 19 kwietnia 1919 do Wilna wpadaja ulani Beliny, a w dwa dni pozniej przybywa na czele wojsk polskich Jozef Pilsudski. Wilno jest wolne – niestety na krotko. Rok 1920, najazd bolszewicki, znow Rosjanie i znow Wilno zostaje „darowane", tym razem przez Moskwe – Litwinom. Ale 9 pazdziernika 1920 do Wilna wkracza na czele dywizji litewsko-bialoruskiej gen. Zeligowski aby je wyzwolic i przylaczyc do Polski.

W czasie obecnej wojny Wilno przezylo kilka okupacji, ale stale bylo w ogniu walk. Ostatnio w czasie sowieckich postepow na froncie wschodnim polska Armia Podziemna w sile jednej dywizji atakowala miasto we wspoldzialaniu z napierajacymi wojskami sowieckimi. Bataliony Armii Podziemnej walczyly rowniez wewnatrz miasta, opanowujac jego czesc i likwidujac niemieckie osrodki oporu. Niezaleznie od tego 4 bataliony polskiej Armii Podziemnej atakowaly wraz z wojskami sowieckimi oddzialy niemieckie nad Wilja, 20 mil od Wilna. Na poludnie od Wilna inny batalion Podziemnej Armii polskiej odznaczyl sie w walkach przeciw Niemcom. Dalsze bataliony przeprowadzily planowe operacje w Puszczy Rudnickiej i w powiecie nowogrodzkim.

W ten sposob raz jeszcze potwierdzona zostala prawda, ze Wilno i Wilenszczyzna sa polskie nietylko ludnosciowo, kulturalnie i historycznie, ale przedewszystkiem dlatego, ze Polacy chca i umieja walczyc o Wilno, ze Wilno nie ustaje w tej walce tak dlugo, jak dlugo powiewa na nim nie polska flaga.

(c)

„Przyjaźń i oswobodzenie"

— słowa te są nadużywane

LONDYN, 5.XI (R) W programie dla Armii Krajowej streszczono artykul zamieszczony ostatnio w „Dzienniku Polskim" na temat znaczenia slow przyjazn i oswobodzenie.

Powolujac sie na swoj niedawny artykul o znaczeniu slowa „przyjazn", „Dziennik Polski" stwierdza, ze ciagle zada sie od Polski przyjazni wobec Rosji. Przyjazn jednak musi byc obustronna — nie moze byc miloscia bez wzajemnosci. Rosja nie wykazuje czynami, by chciala Polsce byc przyjazna.

Uzywa sie tez ostatnio czesto terminu „oswobodzenie". Oczywiscie, ze Niemcy okazaly sie takimi wrogami wolnosci, ze kazdy teren skad usunie sie zolnierzy Hitlera, moze byc uwazany za uwolniony. Bynajmniej nie oznacza to jednak, by z chwila wyparcia armii niemieckiej automatycznie zapanowala na danym terytorium wolnosc. Przynajmniej nie jest tak zawsze, nie jest tak na ziemiach polskich.

Definicja wolnosci nie jest trudna. Wystarczy chocby przypomniec jedna z ostatnich mow Churchilla, w ktorej sprecyzowal on w siedmiu punktach zasadnicze podstawy wolnosci. Miesci sie w tym swobodna mozliwosc krytyki posuniec rzadowych, usuwalnosc rzadu zgodnie z wola narodu, funkcjonowanie sadow niezaleznych od rzadu, wymiar sprawiedliwosci zgodnie z ustawami, a nie na skutek nacisku wladz administracyjnych, brak uprzywilejowania czlonkow grupy rzadzacej, zabezpieczenie wladzy dla wszystkich i uwolnienie od obawy przed policja.

Takiej wolnosci wymaga sie, jezeli slowo oswobodzenie uzywane ma byc w prawdziwym swym znaczeniu. Tymczasem slowo to jest naduzywane i zachodzi niebezpieczenstwo przyzwyczajenia opinii swiata do podzialu na sfery wplywow, jezeli nie bedziemy pilnie przestrzegac pelnego znaczenia slow komunikatu, ze pewne obszary oswobodzone zostaly przez wojska sowieckie, inne przez brytyjskie, jeszcze inne przez amerykanskie. Oczywiscie, udzial wielkich panstw w wojnie z Niemcami jest wiekszy niz innych, ale musimy traktowac raczej sprawiedliwiej wklad narodow mniejszych.

Odnosi sie to w pierwszym rzedzie do Polski. Ziemia polska rzeczywiscie oczyszczona moze byc z wojsk niemieckich przy udziale armii rosyjskiej. Nie mozemy jednak zgodzic sie na to, by traktowano Polske jako przedmiot ulegajacy oswobodzeniu, ale raczej mamy pelne prawo domagac sie, by traktowano ja jako podmiot pelnoprawny w walce o trwaly pokoj w swiecie.

Z frontu greckiego

KAIR, 5.XI (R) Patrole brytyjskie posuwajace sie na polnoc od Salonik znajduja sie o 8 km od granicy jugoslowianskiej. — Na odcinku tym nie ma wiekszych walk.

2. Korpus czci pamięć poległych Kolegów

M. p. 1 listopada

Dorocznym zwyczajem zolnierze 2 Korpusu obchodzili uroczyscie Zaduszki, oddajac w tym dniu hold pamieci kolegom poleglym **na polu chwaly.** Na wszystkich polskich cmentarzach, ktore wyrosly na polach bitew od rzeki Sangro, po przez Monte Cassino i adriatyckie wybrzeze, po przelecze Apenin odbyly sie w tym dniu uroczystosci zalobne, tradycyjne ubieranie grobow zielenia i kwiatami, oraz palenie ogni. W poszczegolnych oddzialach odprawiono zalobne Msze sw. za spokoj duszy tych wszystkich, ktorzy odszli z szeregow, by pozostac na zawsze w obcej ziemi wloskiej...

Wieczorem dnia 1 listopada odbyla sie na miejscowym cmentarzu w m. p. Dtwa Korpusu uroczystosc zalobna, w ktorej wzieli udzial: zastepca Dcy Korpusu gen. Szyszko - Bohusz wyzsi oficerowie polscy oraz delegacje stacjonujacych w poblizu oddzialow. Nad grobami poleglych w ostatnich walkach zolnierzy, ktore przybrano w zielen galezi swierkowych i bialo - czerwone szarfy, odprawil ks. kapelan egzekwje zalobne, po czym wyglosil krotkie kazanie okolicznosciowe. Nastepnie gen. Szyszko - Bohusz zwrocil sie do zebranych na cmentarzu zolnierzy podkreslajac m. in. w swym przemowieniu, ze groby polskie rozsiane na szlaku naszego zbrojnego marszu sa i pozostana na zawsze symbolem nieugietej i twardej walki Narodu o swieta i sluszna Sprawe.

Nazajutrz, w Dzien Zaduszny, odprawiona zostala w miejscowym kosciele uroczysta Msza zalobna, na ktora przybyl Dowodca Korpusu gen. Wladyslaw Anders, wyzsi oficerowie, oddzialy wojska, oraz tlumy ludnosci wloskiej.

J. W-w

10 tys. lotów bojowych

LONDYN, 5.XI (R) Komunikat ministerstwa lotnictwa donosi, ze samoloty typu „Mosquito" atakowaly w nocy Berlin.

LONDYN, 5.XI (R) W ubieglym miesiacu w nalotach na Niemcy wzielo udzial prawie 32 tysiace samolotow. Lotnictwo amerykanskie dokonalo na Niemcy 10 tys. lotow bojowych.

Na przedmieściach Budapesztu toczą się już walki

LONDYN, 5.XI (R) Wedlug wiadomosci z Moskwy, wojska sowieckie w polnocnej czesci Polski i w Prusach Wschodnich odpieraly niemieckie przeciwuderzenia. Szczegolnie gwaltowne uderzenia niemieckie zaznaczyly sie na polnoc i na poludnie od Goldap. Niemcom udalo sie poczatkowo wedrzec w pozycje sowieckie, poniesli jednak duze straty na skutek ognia artylerii rosyjskiej. Oddzialy Volkssturmu poniosly bardzo ciezkie straty.

Na Wegrzech kolumny sowieckie z kilku stron zblizaja sie do Budapesztu. Jak donosi komunikat moskiewski, oddzialy posuwajace sie wzdluz linii kolejowej Kecskemet — Budapeszt po zajeciu stacji kolejowych Czegled, Alberti i Pilis zdobyly dworzec Monor i doszly na odleglosc 14 km od stolicy Wegier.

Niemcy i Wegrzy sciagaja wszystkie mozliwe rezerwy, by obronic Budapeszt za wszelka cene. Wojska sowieckie posuwaja sie jednak naprzod i jak donioslo radio budapesztenskie w niemieckiej audycji wieczornej, na poludniowych przedmiesciach stolicy Wegier toczyly sie juz walki.

Wedlug neutralnych doniesien, w Budapeszcie panuja zamet i panika. Jak podaja depesze ze Sztokholmu, prohitlerowski rzad Salasziego zarzadzil juz ewakuacje stolicy. Na ulicach miasta dochodzi do starc miedzy zolnierzami niemieckimi a wegierskimi. Oddzialy SS buduja barykady i fortyfikuja wieksze budynki dla utworzenia z nich gniazd oporu.

Inna kolumna sowiecka posuwajaca sie na polnoc wzdluz Dunaju zadala dotkliwe straty cofajacym sie wojskom niemieckim i wegierskim. W ciagu kilku dni wzieto na tym odcinku okolo 8 tys. jencow.

MOSKWA, 5.XI (R) Wojska sowieckie dokonczyly prawie zupelnie oczyszczenia panstw baltyckich z oddzialow niemieckich. Dwa dni temu poddal sie garnizon niemiecki w Libawie.

Jak donosi komunikat finski, 200 km na poludniowy zachod od Petsamo Finowie zdobyli wazne strategiczne wzgorza panujace nad droga odwrotu niemieckiego.

Tzw. rumuński „front demokratyczny" o starych metodach, czystce i sądzie

Kto spowodował kryzys...

MOSKWA, 5.XI (UNN) — Radio moskiewskie podalo tekst manifestu „frontu demokratycznego" w Rumunii, ktory mowi o rezygnacji gabinetu rumunskiego na skutek zatargow z czterema najwiekszymi partiami politycznymi Rumunii.

Radio moskiewskie podaje, ze krol Michal przyjal rezygnacje, ale ze rzad dalej wykonuje swe funkcje wbrew woli sil demokratycznych i wiekszosci narodu".

Manifest przypisuje kryzys „starym metodom rzadu, praktykowanym przez byly rezim faszystowski". Twierdzi on, ze blok demokratyczny, na ktorym rzad mogliby sie oprzec, przestal wlasciwie istniec dwa tygodnie temu, z chwila rezygnacji komunistycznych i socjalistycznych ministrow.

Komunistyczny przywodca Lucretiu Patrascanu, ktory zrezygnowal z udzialu w rzadzie, oswiadczyl w wywiadzie prasowym, ze kryzys rozpoczal sie natychmiast po podpisaniu zawieszenia broni z Rosja.

Manifest dodaje, ze „rzad okazal sie niezdolny do natychmiastowego postawienia pod sad i ukarania przestepcow wojennych". Radio moskiewskie zapewnia, ze czystka rzadu rumunskiego i administracji panstwowej z elementow faszystowskich okazala sie niewystarczajaca i choc ostatnio 500 rumunskich czlonkow „Zelaznej Gwardii" zostalo aresztowanych, wielu przywodcow pozostaje stale na wolnosci.

Odpowiedzia opozycji wobec rzadu jest manifest, ktory domaga sie usuniecia „reakcyjnej kliki prowadzacej polityke niebezpieczna dla kraju".

Kronika telegraficzna

— W Izbie Gmin minister pracy podal do wiadomosci, ze w przemysle wojennym W. Brytanii zajetych jest 9 milionow kobiet.

Powody oraz dobre i złe strony...

Dlaczego przedłuża się wojna?

LONDYN, 5.XI (R) Omawiajac sprawe przedluzania sie wojny, radio londynskie zwraca uwage na kilka momentow, ktore spowodowaly ten stan rzeczy.

Premier Churchill w ostatnim wystapieniu w Izbie Gmin wyrazil przekonanie, ze wojna moze przeciagnac sie do lata przyszlego roku, choc nie wykluczyl mozliwosci wczesniejszego jej zakonczenia. Churchill nie ukrywal nigdy przed spoleczenstwem brytyjskim, ze wojna obecna potrwa dlugo. — Juz w r. 1940 zwracal uwage, ze bedzie ona dluzsza niz poprzednia, a w r. 1941 stwierdzil ze na koniec jej liczyc mozna w ciagu 1945 r.

Jednym z powodow tego byl aliancki plan zasadniczy obecnej wojny. Opieral sie on o bastion francuski i gdy Francja upadla, nalezalo zmienic wszystkie poprzednie zamiary. W wojnie poprzedniej przez dwa lata Niemcy byli strona atakujaca, przez nastepne dwa lata bronili sie. Wowczas jednak Francja byla wielka potega i utrzymywala front przez caly czas wojny. W obecnej wojnie z chwila upadku Francji nalezalo liczyc sie, ze proces pobicia Rzeszy potrwa dluzej. Bez udzialu St. Zjednoczonych i Rosji sowieckiej pobicie Niemcow byloby prawdopodobnie w ogole niemozliwe. Tlumaczy sie to tym, ze Rzesza Niemiecka, wykorzystujac swe centralne polozenie, byla w stanie atakowac swych sasiadow i rozbijac ich oddzielnie.

Dzis Niemcy bronia sie juz na niektorych frontach na swym wlasnym terytorium, niemniej maja jeszcze cenne przedpola na Balkanach, w Polsce, na Wegrzech i w polnocnych Wloszech i wyparcie ich stamtad do granic Rzeszy wlasciwej wymaga nieco czasu.

Poza tym Niemcy przygotowane byly do tej wojny lepiej niz do poprzedniej, jezeli porowna sie wzgledna slabosc Anglii i Francji. Alianci musieli nadrobic liczne zaniedbania zwlaszcza w dziedzinie produkcji czolgow i samolotow. Wymagalo to mniej wiecej trzech lat.

Dopiero od jesieni 1942 r. rozpoczynaja sie sukcesy alianckie.

Dzis jeszcze zolnierz niemiecki zarowno na zachodzie, jak i na wschodzie bije sie bardzo dobrze. Oczywiscie, ze wiara w ostateczne zwyciestwo w armii niemieckiej zanika coraz bardziej. Niemniej pesymistyczne obliczenia ekspertow wojennych, ku ktorym zdaje sie przychylac Churchill, nie przewiduja zbyt rychlego zalamania sie.

Przeciaganie sie wojny, jakkolwiek uciazliwe dla calego swiata, ma dla Aliantow swe dobre strony. Niemiecka potega wojenna **wykruszy sie na skutek** dluzszych dzialan daleko dokladniej niz by to stalo sie przy naglym zalamaniu. Zaciety opor, jaki stawia Hitler, rujnuje Niemcy bardziej, niz by to zdolaly uczynic najlepiej opracowane przez Aliantow plany surowego traktowania Niemiec po wojnie.

Donald Nelson jedzie do Chin

NOWY JORK, 5.XI (R)— Prez. Roosevelt podal do wiadomosci, ze dyrektor produkcji wojennej St. Zjednoczonych Donald Nelson uda sie w najblizszym czasie do Chin, by tam omowic z marsz. Czang Kai Szekiem potrzeby armii chinskiej dla skutecznego prowadzenia walki z Japonia.